

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ

« 09 » 09 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ДИРИГУВАННЯ
(оркестрове)**

для студентів

спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
освітнього рівня: перший (бакалаврський)
освітньої програми 025.00.04 «Інструментальне виконавство
(оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)»

Київ – 2021

Розробник: Малахова Маргарита Олександрівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності.

Викладачі: Малахова Маргарита Олександрівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності; Ткачук Володимир Васильович, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності; Сподаренко Віктор Михайлович, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол № 2 від «09» вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____ Катерина ЗАВАЛКО
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) 025.00.04 «Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)»

«09» вересня 2021 року

Гарант освітньо-професійної 025.00.04 «Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові та ударні інструменти)»

(керівник проектної групи) _____ Віктор СПОДАРЕНКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2021 року

Заступник директора

з науково-методичної та навчальної роботи _____ Алла ТАРАННИК
(підпис)

Пролонговано:

На 2021/2022 н.р. _____ (_____), «09» вересня 2021 р., протокол № 2
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___»__20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___»__20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), «___»__20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2,5 / 75	
Курс	3	
Семестр	5	6
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів	0,50	0,50
Обсяг годин, в тому числі:	15	15
аудиторні	9	8
модульний контроль	1	1
семестровий контроль	-	-
самостійна робота	5	6
форми семестрового контролю	залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розвиток музично-естетичного інтелекту, формування умінь і навичок роботи оркестровою партитурою, вивчення специфіки управління оркестровим колективом, підготовка студентів до педагогічної та концертно-творчої діяльності.

Завдання навчальної дисципліни - виховання комплексу компетентностей студента.

Програмні компетентності		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

	ЗК-5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК-6	Навички міжособистісної взаємодії.
	ЗК-7	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК-8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-10	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
	ЗК-11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ЗК-13	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
	ЗК-14	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК-15	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК-3	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
	СК-4	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
	СК-5	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
	СК-6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
	СК-7	Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
	СК-8	Здатність здійснювати диригентську діяльність.
	СК-9	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
	СК-10	Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
	СК-11	Здатність оперувати професійною термінологією.
	СК-12	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
	СК-14	Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

	СК-17	Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
	СК-18	Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. Програмні результати навчання

РН-1	Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.
РН-3	Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
РН-4	Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
РН-5	Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.
РН-8	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
РН-11	Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській, менеджерській практичній діяльності.
РН-12	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- сформувати ціннісно-орієнтаційну позицію щодо розуміння значення диригування для вітчизняного та світового музичного мистецтва;
- набути вміння аналізувати й інтерпретувати соціальні та культурно-мистецькі явища і процеси, які повзанні із музичною культурою; проявляти інтерес до інструментального мистецтва;
- вміти під час диригування продуктивно працювати у команді, проявляти толерантність та повагу до учасників навчального процесу; вільно володіти українською мовою відповідно до норм культури спілкування, аналізувати різноманітні форми та жанри оркестрової музики;
- мати здатність до ефективного використання інформаційних технологій та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань, які стосуються історико-теоретичного аспекту диригування;
- знати низку оркестрових та ансамблевих творів, засвоїти музично-теоретичні терміни і поняття, які необхідні під час роботи з інструментальним колективом;
- отримати навички мануальної техніки та здатність до творчої інтерпретації творів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні <i>індивідуальні</i>	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1 Набуття навичок диригентської техніки. Відпрацювання техніки вступів та рухливих нюансів у диригентському жесті.							
Тема 1 Набуття навичок диригентської техніки.	8				5		3
Тема 2 Робота над оркестровою партитурою, її розбір та аналіз.	6				4		2
Модульний контроль	1						
Разом	15				9		5
Усього за 5 семестр	15				9		5
Змістовий модуль 2 Робота над виразністю диригентського жесту та технічними труднощами.							
Тема 1 Загальні правила пристосування основних схем і їх варіантів до різних розмірів.	7				4		3
Тема 2 Робота над оркестровою партитурою та виразністю диригентського жесту.	7				4		3
Модульний контроль	1						
Разом	15				8		6
Усього за 6 семестр	15				8		6
Усього за 3 курс	30				17		11

5. Програма навчальної дисципліни «Диригування. (оркестрове)»

Змістовий модуль 1 (3 курс, 5 семестр)

Відпрацювання техніки вступів та рухливих нюансів у диригентському жесті.

Тема 1.1. Набуття навичок диригентської техніки. Повторення та удосконалення елементів диригентської техніки, практичних навичок через поглиблення конкретизації функції правої і лівої руки. Показ зняття в кінці музичного твору. Вступ та зняття звучання в середині музичного твору.

Основна література: 2,4

Додаткова література: 1,3.

Тема 1.2. Робота над оркестровою партитурою, її розбір та аналіз. Відпрацювання техніки вступів та рухливих нюансів у диригентському жесті. Практичне втілення вивченого в режимі репетиційної роботи.

Основна література: 3,6.

Додаткова література: 5.

Змістовий модуль 2 (3 курс, 6 семестр).

Робота над виразністю диригентського жесту та технічними труднощами.

Тема 2.1. Загальні правила пристосування основних схем і їх варіантів до різних розмірів. Визначення шляхів роботи над технічними труднощами. Тактування особливих видів ритмічного поділу. Зміни темпів.

Основна література: 3,5.

Додаткова література: 1.

Тема 2.2. Робота над оркестровою партитурою та виразністю диригентського жесту. Використання знань з гармонії, аналізу музичних форм, музичної літератури в роботі над розгорнутим аналізом партитури.

Основна література: 1,6.

Додаткова література: 2,4.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	9	9	8	8
Лабораторна робота <i>(інди. в. ідуальні)</i>	10	9	90	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10
Контрольне прослуховування модульне	25	1	25	1	25
Разом		-	134	-	123
Максимальна кількість балів		134		123	
Розрахунок коефіцієнта		Усього за період роботи до заліку 134 бали (що порівнюється до 100 балів з урахуванням коефіцієнта – 1,34) .		—	

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Зміст завдання	Академічний контроль		Бали
1.	Робота з оркестровою партитурою з метою її детального аналізу.	історичний аналіз	1	5
		музично-теоретичний аналіз	1	
		аналіз динаміки, агогіки	1	
		аналіз ауфтактів	1	
		розуміння художнього змісту	1	
2.	Робота над фрагментами творів, які потребують застосування різноманітної техніки диригування та засобів музичної виразності.	точність нотного тексту	1	5
		відповідність ауфтактів	1	
		відповідність штрихів	1	
		незалежність рук	1	
		художня виразність	1	
3.	Читання оркестрових партитур.	точність нотного тексту	1	5
		цілісність фактури	1	
		відповідність штрихів	1	
		метро-ритмічна точність	1	
		художня виразність	1	
4.	Закріплення музичного матеріалу, який вивчається на заняттях, шляхом прослуховування аудіо та відео записів.	підбір аудіо та відео контенту	1	5
		порівняльний аналіз	1	
		креативність мислення	1	
		обґрунтованість думки	1	
		власна інтерпретація	1	

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форми проведення	Критерії оцінювання	Бали
Модульний контрольна робота 1		
Диригування оркестрових творів	знання тексту 6 розуміння форми твору 6 художня виразність 6 техніка виконання 7	25
Максимальна кількість балів		25
Модульний контрольна робота 2		
Диригування оркестрових творів	знання тексту 6 розуміння форми твору 6 художня виразність 6 техніка виконання 7	25
Максимальна кількість балів		25

Дистанційне навчання передбачає складання модульного контролю у форматі відео запису. Студент має зробити та надіслати викладачеві відеозаписи:

- власного диригування одного твору під оркестровий або фортепіанний супровід (диригувати напам'ять);
- читання оркестрових партитур (виконання твору або його фрагментів, партій окремих інструментів на фортепіано) (виконувати по партитурі).

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Залік у 5 семестрі – комплексне оцінювання за результатами роботи в 4 та 5 навчальних семестрах, а також диригування одного твору напам'ять та читання оркестрових партитур (фрагментарно по нотах).

Бали за роботу в 6 семестрі плюсується з балами за роботу в 7 та 8 семестрах (4 курс, 8 семестр, залік).

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками. Художньо-довершене, емоційно заглиблене й технічно впевнене диригування музичного твору, згідно вимог даного курсу. Повне розкриття диригентом змісту і характеру твору.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок. Володіння мануальною технікою на достатньому рівні. Розуміння форми, фактури, трактування темпу твору та його агогіки. Разом з тим виконання музичного твору без відповідної експресії та чуттєво-емоційної наповненості диригентського жесту.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок. Володіння мануальною технікою на достатньому рівні. Недостатнє орієнтування у формі, фактурі, характері твору. Деякі неточності у жестах при розкритті характеру твору, фразування, агогіки.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності. Володіння мануальною технікою на низькому рівні. Диригентські жести не відповідають характеру виконуваного твору. Недостатнє вміння користуватись технічними прийомами.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь). Поверхневі уміння і навички щодо техніки диригування. Частково фрагментарне засвоєння художнього матеріалу, наявність помилок щодо нотного тексту твору.

FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Незадовільна техніка диригування. Низький рівень засвоєння художнього твору, його змісту, втрата в процесі диригування фрагментів нотного тексту.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни. Незадовільна техніка диригування, відсутність знань щодо художнього змісту твору. Неспроможність виконання твору напам'ять.

7. Навчально-методична картка дисципліни

3 курс

Аудиторні (лабораторні) заняття – 17 год. Самостійна робота - 11 год. Модульний контроль - 2 год.

Модулі	5 семестр		6 семестр	
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Набуття навичок диригентської техніки. Відпрацювання техніки вступів та рухливих нюансів у диригентському жесті.		Робота над виразністю диригентського жесту та технічними труднощами.	
К-сть балів за модуль	134		123	
Заняття	1 - 5	6 - 9	1 - 4	5 - 8
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Тема 1 Набуття навичок диригентської техніки. Тема 2 Робота над оркестровою партитурою, її розбір та аналіз. 1*9=9 б/ 10*9=90 б. 99 б.		Тема 1 Загальні правила пристосування основних схем і їх варіантів до різних розмірів. Тема 2 Робота над оркестровою партитурою та виразністю диригентського жесту. 1*8=8б/ 10*8=80 б. 88 б.	
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25		Модульна контрольна робота 2 25	
Коефіцієнт	Усього за період роботи до заліку 134 бали (що прирівнюється до 100 балів з урахуванням коефіцієнта – 1,34), залік.		—	

Орієнтовний репертуар

Вівальді А. Концерт Ре мажор для лютні з оркестром
Гріг Е. сюїта «Пер Гюнт» № 1, № 2
Дженкінс К. Палладіо
Прокоф'єв С. «Монтеккі і Капулетті» із балету «Ромео і Джульєтта»
Скорик М. Іспанський танець
Чайковський П. Трепак із балету «Лускунчик»
Шуберт Ф. Симфонія № 8 сі мінор (експозиція)

8. Рекомендовані джерела:

Основна (базова)

1. Димченко С. С. Диригування: методика викладання. Ч. I , Ч. II. Рівне : РДК, 1997. 152 с., 141 с.
2. Доронюк В. Д. Курс техніки диригування. Івано-Франківськ : Івано-Франківська обласна друкарня, 2004. 292 с.
3. Канерштейн М. М. Питання диригентської майстерності. Київ : Музична Україна, 1980. 184 с.
4. Колесса М. Ф. Основи техніки диригування. Київ : Держ. вид-во образотв. мистец. і л-ри УРСР, 1960. 198 с.
5. Разумний І. Г. Посібник з диригування. Київ : Музична Україна, 1968. 120 с.
6. Пасічняк Л. М. Робота диригента над музичним твором : Методичні рекомендації до дисципліни «Оркестрове диригування» для студентів вищих музичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації на пряму підготовки «Музичне мистецтво». Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2012. 72 с.

Додаткова

1. Барсова І. О. Книга про оркестр Київ : Музична Україна, 1988. 157 с.
2. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів. Київ : Музична Україна, 1981. 110 с.
3. Кучерук В. Ф. Народний музичний інструментарій України. Луцьк : Ред. вид. від. «Вежа» Волин. держ. у-ту ім. Лесі Українки, 1997. 123с.
4. Пшеничний Д. Х. Аранжування для народних інструментів. Київ : Музична Україна, 1984. 116 с.
5. Хащеватська С. С. Інструментознавство: підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Вінниця : НОВА КНИГА, 2008. 256 с.

9. Додаткові ресурси:

- . Нотна література.
- . Аудіо/відео записи оркестрових творів.